

SAT-2B.312-1-NS-07

NEGATIVE PREREQUISITES (RESTRICTIONS) FOR ISSUING PERMITS FOR THE ACQUISITION, STORAGE, CARRYING AND USE OF FIREARMS AND AMMUNITION FOR THEM

Plamen Parvanov Penchev, PhD
 Department of Criminal Law,
 University of Ruse “Angel Kanchev”.
 E-mail: pppenchev@uni-ruse.bg

Abstract: *This presentation examines the negative prerequisites that constitute an obstacle to issuing a permit for the acquisition, storage, carrying and use of firearms and ammunition for them. They are provided for in the Law on Weapons, Ammunition, Explosives and Pyrotechnic Articles as negative prerequisites, which can be both objective and subjective.*

Keywords: *firearm, ammunition, firearm acquisition, firearm storage, firearm carrying and use, individual administrative act*

Дейностите, свързани с издаване на разрешения за придобиване и боравене с огнестрелни оръжия и боеприпаси за тях, по своята същност са високорискови, поради което са подложени на регулиране в специален закон. Това е Законът за оръжията, боеприпасите, взривните вещества и пиротехническите изделия (ЗОБВВПИ)⁴⁹.

В ЗОБВВПИ изчерпателно са изброени условията, които следва да са налице, за да може заявителят на искане за издаване на разрешение от съответния вид, да получи исканото от него разрешение за дейности с огнестрелни оръжия и/или боеприпаси за тях.

Наред с включените в горния закон условия, в същия са изчерпателно изброени и предпоставките, представляващи пречка да бъде издадено исканото разрешение, т.е. **отрицателни предпоставки**.

Отрицателните предпоставки за издаване на разрешение за придобиване, съхранение, носене и употреба на огнестрелни оръжия и боеприпаси за тях са изброени в специалния закон алтернативно - т.е. наличието на само едно от тях представлява пречка за издаване на разрешение от съответния вид.

Посочените предпоставки са включени в разпоредбите на чл.58, ал.1, т.1 – 10 от ЗОБВВПИ и са обособени в девет отделни групи.

В този ред, разрешение от съответния вид не се издава:

1. *На лице, което към датата на подаване на съответното заявление не е навършило 18 години.*

ЗОБВВПИ е въвел горното абсолютно отрицателно условие, изхождайки от презумпцията за дееспособност на лица, навършили 18-годишна възраст. Именно възрастта по смисъла на чл.2 от Закона за лицата и семейството е това изначално изискване за придобиване на дееспособност на гражданите „С навършване на 18-годишна възраст лицата стават пълнолетни и напълно способни чрез своите действия да придобиват права и да се задължават“.

2. *На лице, което няма завършено основно образование – в случаите когато то кандидатства за издаване на разрешение за придобиване на огнестрелно оръжие и боеприпаси.*

Образователният ценз, който същият закон предвижда като абсолютно основание за издаване на разрешение за придобиване на огнестрелно оръжие и боеприпаси, предполага субектът на искането да притежава свидетелство за завършено основно образование, което се издава по реда на Закона за училищното и предучилищното образование.

3. *На лице, което е осъждано за умишлено престъпление от общ характер или спрямо него е повдигнато обвинение за такова престъпление.*

⁴⁹ ЗАКОН ЗА ОРЪЖИЯТА, БОЕПРИПАСИТЕ, ВЗРИВНИТЕ ВЕЩЕСТВА И ПИРОТЕХНИЧЕСКИТЕ ИЗДЕЛИЯ, В сила от 17.09.2010 г., Обн. ДВ. бр.73 от 17 Септември 2010г.

По отношение на настоящото условие, нормативно е предвидено абсолютното ограничение за издаване на разрешение от искания вид на лице, спрямо което вече е постановена влязла в сила присъда за извършено умишлено престъпление, независимо от вида му, както и на лице, по отношение на което е предявено постановление за привличане към наказателна отговорност по реда на НПК за извършено умишлено престъпление, независимо в каква фаза се намира наказателното производство.

4. *На лице, за което е получило уведомление по чл.182, ал.2, т.2 Данъчно-осигурителния процесуален кодекс или уведомление по чл.221, ал.6 от Данъчно-осигурителния процесуален кодекс*

Друго основание, представляващо пречка за издаване на разрешение за придобиване и боравене с огнестрелни оръжия и/или боеприпаси за тях е включено в разпоредбата на чл.58, ал.1, т.3 от ЗОБВВПИ и предполага по отношение на субекта на искането да има публично задължение, установено с влязъл в сила акт и неизпълнено в сроковете за доброволно изпълнение, за което същият е уведомен по реда на чл.182, ал.2, т.2 ДОПК за последиците и възможните действия по събирането на вземането, в случай че не изпълни доброволно определените задължения, или пък в хипотезата на чл.221, ал.6 ДОПК .

5. *На лице, което страда от психическо разстройство*

Основанията, свързани с психическото здраве на лицата се съдържат в чл.58, ал.1, т.4 и 5 от ЗОБВВПИ. Обстоятелството, че едно лице страда или не страда от психическо разстройство може да бъде установено единствено от специалисти от съответната област, като то се удостоверява с нарочен документ, представен в редица разпоредби на ЗОБВВПИ като *медицинско свидетелство*, издадено от съответните областни центрове за психично здраве по постоянен адрес на лицето. Тук е мястото, на което следва да обърнем внимание на проблема с липсата на иначе предвидения още през 2009 г., но така и не реализиран единен Национален служебен регистър на лица с психични разстройства⁵⁰. Създаването му е въведено с промените в чл.147, ал.1 от Закона за здравето⁵¹ с оглед поддържането на единен регистър на лица, страдащи от психични разстройства, независимо от настоящия им адрес и местоживеене. Данните от такъв регистър биха подпомогнали ограничаване на възможността лице, страдащо от заболяване от разглеждания вид и надлежно регистрирано в център за психично здраве по постоянния му адрес в населено място в една област, само след промяна на този адрес в друго населено място в друга област, да може да заяви, респ. при наличие на останалите предпоставки, и да получи разрешение за боравене с огнестрелни оръжия и боеприпаси за тях.

6. *На лице, което през последните три години задължително е настанявано в лечебни заведения по глава пета, раздел II от Закона за здравето или е лекувано за употреба на наркотични вещества*

Основанието, свързано със здравето на лицата, което представлява пречка за издаване на разрешения за дейности с огнестрелни оръжия и боеприпаси, се съдържа в текста на чл.58, ал.1, т.5 от ЗОБВВПИ и е предвидено към лице, което през последните три години задължително е настанявано в лечебни заведения по глава пета, раздел II от Закона за здравето или е лекувано за употреба на наркотични вещества. Съгласно чл.156, ал.1 от Закона за здравето „*Задължителното настаняване и лечение на лицата по чл.155 се постановява с решение от районния съд по настоящия адрес на лицето, а в случаите по чл.154 – от районния съд по местонахождението на лечебното заведение* “. В закона се съдържат условията и реда, по които се извършва задължителното настаняване на лица с психични разстройства, нуждаещи се от специални здравни грижи.

Алтернативно посочено в нормата на чл.58, ал.1, т.5 ЗОБВВПИ основание, представляващо абсолютно ограничение за издаване на разрешение за дейности с огнестрелни оръжия и боеприпаси за тях е лицето – субект на искането да е вече лекувано, т.е.. регистрирано за употреба на наркотични вещества. Лечението на зависимости се провежда в центровете по психично здраве в съответните

⁵⁰ Министерството на здравеопазването създава и поддържа Национален служебен регистър на лица с психични разстройства

⁵¹ обн. ДВ, бр. 41 от 2009 г., в сила от 02.06.2009 г.

административни райони, респ. специализираните лечебни заведения по правилата на установения за страната ни медицински стандарт.

Обстоятелството, че едно лице страда или не от психическо разстройство може да бъде удостоверено от нарочен документ, посочен от ЗОБВВПИ като медицинско свидетелство, издадено от съответните областни центрове за психично здраве по настоящ адрес на лицето.

7. *На лице, по отношение на което през последните три години са налагани мерки за защита по Закона за защита от домашното насилие.*

Условието, съдържащо се в чл.58, ал.1, т.8 ЗОБВВПИ сочи към изискването на законодателя разрешение от съответния вид да не се издава на лице, спрямо което през последните три години от подаване на заявлението, са налагани мерки за защита по Закона за защита от домашно насилие и предполага спрямо това лице да не са предявявани иски, респ. гражданският съд да не се е произнасял и определял мерки за защита по смисъла на чл.5, ал.1 от същия закон. С настоящата отрицателна предпоставка законодателят като е презумирал възможността и склонността към агресивни прояви, е наложил ограничение лицето, спрямо което съдът вече е наложил мерки по ЗЗДН от обсъждания вид, да не може да бъде носител на право на упражняване на дейности с огнестрелни оръжия и боеприпаси в срок минимум три години от налагане на такива мерки.

8. *На лице, което не е преминало курс за безопасно боравене с огнестрелно оръжие, в случаите когато то кандидатства за издаване на разрешение за носене и употреба на огнестрелно оръжие и боеприпаси за него.*

Следващата предпоставка, която пречатства получаване на разрешение за носене и употреба на огнестрелни оръжия и боеприпаси за тях е вмененото в чл.58, ал.1, т.9 от закона задължение, което включва изискване лицето, заявило издаване на такова разрешение, да е преминало курс за безопасно боравене с огнестрелно оръжие. Редът, сроковете и начините, по които се провеждат такива курсове са ясно начертани в Наредба № Из-575 от 2 март 2011 г. за условията и реда за провеждане на курсове за безопасно боравене с огнестрелно оръжие. Съгласно чл.2 от наредбата курсовете се провеждат само в структури на Министерство на вътрешните работи, като задачите в рамките на един обучителен курс са сведени до това обучаемите:

1. да придобият знания и умения за безопасно боравене с огнестрелно оръжие съгласно правилата за безопасност при боравене с огнестрелно оръжие;
2. да овладеят начините и правилата за стрелба с пистолет, револвер и гладкоцевна пушка тип „помпа“;
3. да получат знания за правните основания за използване на огнестрелно оръжие;
4. да получат познания за даване на долекарска помощ на лица с огнестрелни наранявания.

На лице, което няма основателна причина – самоотбрана, ловни цели, спортни цели, учебни цели, културни цели, колекционирание и оръжейна сбирка, която по несъмнен начин обосновава издаването на разрешение.

Особено внимание при обсъждане наличието на основание за издаване на разрешение от посочените видове, заслужава последното измежду изброените по-горе – доказване на **основателната причина** за неговото издаване.

Разпоредбата на чл.58, ал.1, т.10 от ЗОБВВПИ е недвусмислена в това отношение.

Доказването на необходимостта от притежаването, съхранението и боравенето с огнестрелно оръжие и боеприпаси за някоя от изрично изброените по-горе цели е задължителен елемент от фактическия състав по разрешаване на дейност по ЗОБВВПИ. В случаите на издаване на разрешение същият закон е възложил в тежест на заявителя да обоснове искането си, като представи съответните доказателства в зависимост от конкретното основание, посочено от него. От тези представени доказателства следва да е видно, че действително е налице основателна причина за придобиване на огнестрелно оръжие. Преценката дали посочената от заявителя причина е действително основателна, се извършва от компетентния орган – директорът на Главна дирекция „Национална полиция“ на Министерство на вътрешните работи, съответно началникът на Районно управление на МВР. Тази преценка се извършва за всеки конкретен случай, като органът проверява наличието на необходимост въз основа на твърденията на заявителя, като взема предвид посочените от последния релевантни обстоятелства и факти и ги обсъжда ведно със събраните в хода на производството данни за личността му и начина му на живот. Изцяло върху

заявителя лежи задължението да представи такива обстоятелства и факти, които да обосноват изводи, подкрепящи „по несъмнен“ начин искането си за издаване на разрешение. В тази връзка е важно да се подчертае, че административният орган няма задължение да събира по служебен път доказателства в тази насока – относно основателността за притежаване или боравене с огнестрелни оръжия и боеприпаси за тях. Този извод произтича по аргумент от разпоредбата на чл.83, ал.3 ЗОБВВПИ, съгласно която компетентният орган е длъжен да дава указания само за отстраняване на непълноти и/или несъответствия по заявлението, но не е длъжен да събира служебно доказателства за неговата основателност.

При постъпване на съответното заявление и приложенията към него, административният орган преценява, т.е. той изпълнява правомощията си в условията на „оперативна самостоятелност“. При тази хипотеза, административният орган има правото и възможността да достигне до два извода, въз основа на които да издаде две възможни решения – да издаде исканото разрешение като административен акт или да откаже издаването му. Въведеното от законодателя право на преценка на административния орган следва да бъде законосъобразно и правилно, като от изключително значение са и мотивите, с които ще обективира крайния акт, с който се е произнесъл (за издаване на разрешение или отказ от такова)⁵².

И при двете възможни решения оперативната самостоятелност се свежда до правото на избор на компетентния орган – директорът на Главна дирекция „Национална полиция“ на Министерство на вътрешните работи, съответно началникът на Районно управление на МВР, измежду различни, но юридически равнозначни решения.

„Основателната причина“ е задължителен елемент от фактическия състав за издаване на разрешителни за придобиване, съхранение, носене и употреба на огнестрелни оръжия и боеприпаси за тях. Отсъствието дори само на това изискване е основание за отказ, без значение дали са налице останалите изисквания на закона.

В константната си практика ВАС приема, че придобиването и боравенето с огнестрелно оръжие е крайна мярка за опазване на обществено значими блага, поради което в законодателството е установен разрешителен режим, при който за всеки конкретен случай следва да бъде доказана по несъмнен начин нуждата от използването на тази мярка.

Освен предвидените и изчерпателно обсъдени по-горе ограничения, предвидени в чл.58, ал.1 ЗОБВВПИ, в разпоредбата на чл.5, ал.1 от същия закон се съдържа императивна и абсолютна забрана за придобиване, съхранение, носене и употреба на огнестрелни оръжия и боеприпаси за тях, основни компоненти и боеприпаси, които законът е предвидил в специална категория А53⁵⁴. Горната забрана за осъществяване на дейности с изделия от посочената категория е продиктувана от естеството, вида и тяхното предназначение.

В заключение следва да обобщим, че осем от изброените категории основания, които представляват пречка (отрицателни предпоставки) за издаване на разрешения от обсъжданите видове, са свързани с личността на лицата, т.е. имат субективен характер, а последното – относно необходимостта (основателната причина) за искането за издаване на разрешение, зависи от преценката на компетентния орган – директорът на Главна дирекция „Национална полиция“ на Министерство на вътрешните работи, съответно началникът на Районно управление на МВР.

REFERENCES:

Davidov, M. (2000) Personal small arms. Legal framework. Sofiq. (Оригинално заглавие: Давидов, М. Лично стрелково оръжие. Правна уредба. С.

Krumov, R. (2022) Issuance of permits for activities with firearms and ammunition. AMVR, (Оригинално заглавие: Крумов, Р. Издаване на разрешения за дейности с огнестрелни оръжия и боеприпаси. АМВР

⁵² Зиновиева, Д. „ Дискусионни тези в Административно право и процес“, С. 2012.

⁵⁴ Вж повече в Крумов, Р. Издаване на разрешения за дейности с огнестрелни оръжия и боеприпаси. АМВР, 2022 г.

Rayanova, K. (2018). Aggression as an international crime Scientific conference with international participation MATTECH 2018, 183-187, ISBN:1314-3921 (Оригинално заглавие: Раянова, К. (2018). Агресията, като международно престъпление Научна конференция с международно участие MATTEX 2018, 183-187, ISBN:1314-3921

Ruseva, N. (2025) Essence and significance of the concept of "Special knowledge" when appointing forensic experts in the criminal process. Collection of Papers Scientific Conference dedicated to the 90th anniversary of the birth of Prof. Dr. Dimitar Mihaylov, ISBN 9789540761220, pp. 391-397 (Оригинално заглавие: Същност и значение на понятието "Специални знания" при назначаване на съдебни експертизи в наказателния процес. Сборник доклади Научна конференция, посветена на 90 г. от рождението на проф. д-р Димитър Михайлов, ISBN 9789540761220, с. 391-397)

Докладът отразява резултати от работата по проект No 2025-ЮФ-01, финансиран от фонд „Научни изследвания“ на Русенския университет.“